

Referat fra møte i Kringkastingsrådet 27.01.05

Publisert: 15/4-2005 14:56

Møtet, som ble holdt i møterom 7/8 i Radiohuset på Marienlyst, ble ledet av Kjellbjørg Lunde, og hadde følgende dagsorden:

0900: Avspilling av program

0930: NRKs dekning av flodbølgekatastrofen
Innledning ved utenriksredaktør Gro Holm

Innlegg ved generalsekretær i Norsk presseforbund Per Edgar Kokkvold og førsteamanuensis Svein Brurås, Høgskulen i Volda

1200: Lunsj

1300: Programdrøfting
Programdirektørens orienteringer
Kringkastingssjefen informerer
Eventuelt

Til stede fra rådet: Asta Brimi (gjestende vara), Svein Brurås (gjestende vara), Kine Hellebust (gjestende vara), Randi Karlstrøm, Hanne-Grete Brommeland Larsen, Paul Leer-Salvesen, Long Litt Woon, Kjellaug Nakkim, Nancy Porsanger og John Arne Balto.

Forfall: Hallgrim Berg - vara John Arne Balto, Thorbjørn Bratt - vara Jan Olav Fretland også forfall, Geir Mo - vara Per Arne Olsen også forfall, Roy Jacobsen - vara Bjørg Brusevold også forfall, Anne Kathrine Slungård - vara Henning Warloe også forfall, Solveig Torsvik - vara Magne Rommetveit også forfall og Bård Vegar Solhjell - vara Torbjørn Urfjell også forfall.

Til stede fra NRK: Kringkastingssjef John G. Bernander, kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti, konst. radiosjef Øyvind Vasaasen, programdirektør Tormod Kjensjord, utenriksreporter Annette Groth, fotograf Jørn Tveter, utenriksredaktør Gro Holm, plansjef Arne Helsing, prosjektsjef Elin Raustøl og utenriksmedarbeider Gunnar Myklebust.

Til stede fra sekretariatet: Rådssekretær Leif Stavik, førstekonsulent Margareth Humlen og referent Vetle Daler.

NRKs dekning av flodbølgekatastrofen

Utenriksredaktør Gro Holm redegjorde for det som skjedde i NYDI i timene og dagene etter flodbølgekatastrofen. Den første meldingen kom i Dagsnytt kl 0400. – Vi kunne gått tidligere på fjernsyn enn vi gjorde, men hadde ingen bilder på morgenvisten. Likevel hadde vi ni ekstrasendinger i fjernsynet det første døgnet. Vi merket dessuten at UD hadde dårlig kapasitet, for vi ble ringt ned av pårørende, sa Gro Holm.

– Det tok lang tid før vi forsto omfanget av katastrofen, sa utenriksmedarbeider Gunnar Myklebust. – Knut Magnus Berge reiste ut om ettermiddagen, vi så at Sri Lanka var hardt rammet, så vi sendte folk dit. Philip Lothe reiste fra Kina til Thailand, og mandag reiste Kjersti Strømmen til Indonesia. Den norske vinkelen viste seg å være stor, og vi sendte flere til Thailand ettehver, blant andre Annette Groth og Anders Tvegård. Den svenske vinkelen kom også nærmere, så vi sende en ekstra reporter og fotograf til Stockholm også, fortalte Myklebust.

– Det så ikke så ille ut i da vi var i Phuket den første dagen, det var først da vi kom til Khao Lak at vi skjønnte omfanget, fortalte fotograf Jørn Tveter, som blant annet fulgte Kripos-arbeidet tett. – Det var sterkt å se tusen døde ligge på ett sted, da han. Anette Groth fulgte opp: – Vi hadde forberedt oss mentalt på at det skulle bli jævlig, men når det kommer til stykket, er man egentlig ikke forberedt i det hele tatt. Dette var fryktelig selv for folk som har sett lik før. Det var så overveldende – svære områder med oppblåste lik. Den lukta kan jeg fortsatt framkalle når som helst, sa Groth. – Vårt motto var å holde hjertet varmt og hodet kaldt.

– Det var en avveining for oss om hvor tett vi skulle følge opp den norske vinkelen, vi mente det var viktig at folk fikk sørge i fred, sa Jørn Tveter, mens Groth kom inn på å ha rollen som observatør og medmenneske samtidig. – Vi møtte en dame som hadde mistet sønnen sin, og jeg spurte om å få fortelle historien hennes. Det sa hun nei til, og det er jeg glad for i ettertid.

– Vi har tilstrebet en forsiktig linje, særlig når det gjelder å intervju barn. Vi har forsøkt å være litt tilbakeholdne og å beskytte folk litt mot seg selv, sa Gro Holm, som kunne fortelle at de hadde hatt diskusjoner om det var riktig å vise intervjuet av en nordmann som raste mot myndighetene. – Han var sint, og jeg vurderte om han ville tåle dette dagen etter også, sa Groth, og Jørn Tveter fulgte opp: – Han gjentok dette flere ganger, og det var ikke bare noe han sa i affekt. Han ble representanten for nordmenns frustrasjoner der nede, og vi viste at dette var noe han sto for, sa han.

Gro Holm kunne fortelle at 60 % av toppsakene i forbindelse med katastrofen, hadde ikke-norsk fokus, mens 40 % hadde norsk fokus. – På pressekonferansen 3. januar, var journalistene aggressive, spesielt Akersgata. Folk flest legger ikke merke til hvem som er hvem, og dermed blir NRK ofte oppfattet som "ansvarlig". Vi mente det var riktig å sende konferansen direkte, selv om vi kunne gjort mer på kommentarsiden etterpå. Vi innrømmet også å ha gjort en feil overfor statsministeren, hvor vi siterte ham feil. Om vi hadde godt for langt i dekningen, ble også en intern debatt, og enkelte mente det, fortalte Gro Holm, og innrømmet at man ikke var godt nok forberedt. – Spesielt ikke på radio. Vi hadde problemer med satellitt-telefoner og redigeringsutstyr, og har nå bestemt oss for å ruste opp til tre fulle pakker med utstyr. Med nytt TV-utstyr kan vi korte ned overføringen av bilder til 1/4 tiden, sa Holm, og fortsatte: – Dette er det største vi har hatt logistikkmessig noen gang.

– Mye går som sirup, og mye av arbeidstida går med til transport, supplerte Jørn Tveter.

– Folk gjorde en fantastisk jobb, fortsatte Gro Holm. – Når det gjelder oppfølging av medarbeiderne, hadde vi ikke tid til å forberede dem, men vi har hatt tre psykologer fra et eksternt firma tilgjengelig i etterkant. Vi sa at alle skulle gjennom minst én time, og dette tilbudet gikk også til deskfolk her hjemme. – Dette var de fleste fornøyd med, det virket beroligende. Noen av de mest erfarne stilte seg undrende til behovet etter 20 år i bransjen, men også de var fornøyd etterpå, sa Jørn Tveter. – Det var bra at også de hjemme fikk oppfølging. Lista for hva vi sender er mye høyere enn for byråene. Det vil si at vi får inn mye verre ting enn det vi sender ut, for å si det mildt.

– Vi har blitt godt tatt vare på, men det føles som et svik å reise derfra, sa Annette Groth, og Tveter fortsatte: – Dette er traumer vi blir utsatt for som arbeidstakere, og det er fint at arbeidsgiver tar det alvorlig, sa han. Groth var enig. – Vi vet ikke hva som kan skje med oss om to måneder. Det er fint å kunne få profesjonell hjelp, sa hun.

– Vi opplevde faktisk at en av medarbeiderne begynte å få problemer, så vi måtte sette grenser for vedkommende, fortalte Gro Holm. – Vi har fått spørsmål om dette ikke er overtraumatisering, og det er viktig at folk ikke føler at de bør føle seg verre enn de gjør. En lærdom er at vi bør ha et slikt tilbud også når målestokken ikke er så stor, sa Gro Holm, som berømmet samarbeidet med Kringkaster under katastrofen.

– Dagsrevy-sjefen ringte meg kl 0700, og fra da var vi igang med å legge om sendeskjemaet, fortalte plansjef Arne Helsing. – Julemorgen kl 08 skulle det mye til for å rokke, vi hadde ingen problemer med å vente til kl 1030. Men vi måtte ha tre tanker i hodet: Vi måtte ha plass til nyhetsdekningen, vi måtte se på annen programsetting, og vi måtte finne ut hvilke programmer vi måtte ha påsyn på for å vurdere om de skulle tas ut. Vi hadde et bra trekantsamarbeid med NYDI og hovedkontrollen. Blant annet tok vi ut underholdningsprogrammer, kavalkader osv. og var oppmerksomme på filmvalg, sa Helsing. – Vi valgte å beholde Prøysen og Fanny & Alexander, men dempet programmet noe på nyttårsaftnen. Der tok vi blant annet ut Royal Variety etter midnatt. Første nyttårsdag sendte vi en sørgegudstjeneste, og vi sendte nyttårskonserten, som også var dempet. Vi sendte også nyttårshopprennet som vanlig fordi vi mener det er en viktig tradisjon, sa Helsing. – På radio valgte vi å slå sammen alle tre kanaler, sa kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti, som også kunne fortelle at det var kommet en del reaksjoner fra mennesker som ønsket å sørge på en annen måte enn gjennom Den norske kirke.

– Vi så gjennom en del programmer, og gikk tilbake til noenlunde normalt sendeskjema fra 2. januar. Men vi holdt en dempet profil helt fram til idrettsgallaen 8. januar. Vi sendte også sørgehøytiden i Oslo rådhus, sa Arne Helsing. Han fortalte at det hadde vært noen få klager internt mht informasjonsflyten, blant annet fungerte oppdateringen av sendeskjemaene ikke som de skulle. – Tekst-TV fikk vi ordnet mauelt, og det var også en viss treghet på nrk.no. De store avisene fikk heller ikke med seg endringene skikkelig.

– Vi fikk også enkelte reaksjoner fra folk som gledet seg til programmer de ikke fikk, supplerte John G. Bernander.

Gro Holm var fornøyd med både tempo og bemanning under katastrofen. – Folk er utrolig lojale. Også denne gangen ble vi førstevalget. Nok en gang kom lyttere og seere til oss ved en stor hendelse, konkluderte Gro Holm.

– NRK har gjort en meget solid jobb, sa Per Edgar Kokkvold i sin innledning. Han hadde fått reaksjoner på journalisters behandling av statsråder under katastrofen. – Hvis publikum vi ha "snille" journalister, er det synd. Motsetningen mellom pressefolk og politikere er en forutsetning for at pressen skal fungere, sa han. – Journalistikk kan aldri drives etter meningsmålingsprinsippet. At det er upopulært betyr ikke at det er galt det mediene gjør. Men en del pressefolk mistet nok litt grepet om proposisjonene her, mente Kokkvold, som innrømmet at mediene til tider har gitt politikere usaklig kritikk. – Det hadde ikke hjulpet om utenriksministeren hadde avbrutt ferien sin tidligere. Det hadde ikke reddet liv. Man har kanskje gått for langt i søken etter syndebukker, sa Kokkvold, og fortsatte: – Publikum har rett til å forvente at NRK og andre medier evaluerer og lærer av sine feil. For eksempel den vanskelige kontakten med pårørende. Enkelte burde nok vært beskyttet mot seg selv. Men vi kan ikke dekke en katastrofe uten samtidig å formidle sorg, sinne og fortvilelse – også når den er urimelig. Jeg mener også det er riktig å vise bilder man ikke ville vist hvis dette var en hjemlig ulykke. Det er sikkert blitt gjort feil, også preseeiske overtramp. Men jeg føler meg trygg på at dere har vurdert dette grundig, sa Per Edgar Kokkvold. – Det har kommet kritikk for at man har lagt så stor vekt på Thailand, og at dekingen er preget av sedvanlig vestlig tankegang. Men det er ikke galt å interessere seg for det som er nærmest. Kokkvold mente at det er offentligheten, og ikke myndighetene som skal overvåke mediene. – Derfor tar jeg avstand fra offentlig gransking av mediene, sa Kokkvold, som samtidig mente at mediene i større grad må åpne sine spalter for kritikk.

Også Svein Brurås mente NRK har dekket flodbølgekatastrofen på en god måte. – Det enrome trykket på saken skyldtes nordmenn på ferie i Thailand, men NRK sendte av gårde team før man visste omfanget av norske berørte, og det er bra. Jeg synes også man fant mange gode, lokale vinklinger, sa Svein Brurås. – Dere har også en betryggende fordeling av saker med 40/60 norske og ikke-norske vinklinger. Bruk av enkeltmennesker skaper empati, nærhet og forståelse. Men noen kan være irrasjonelle i sin kritikk, alle blir selvcentrerte i en sånn situasjon. Så jeg mener nok at lista her kunne vært lagt noe høyere, sa Brurås, som var overrasket over at det ikke var kommet inn flere klager til Presseforbundet. – Vi har sett sterkere bilder enn vi er vant til, men det er grunn til å holde på varsomheten. Hensynet til pårørende må veie tungt, og man bør passe på tidspunktet for når de sterkeste bildene sendes. Dessuten bør barne-TV så langt det er mulig sendes som vanlig. Har man forresten vurdert egne sendinger for barn? spurte Svein Brurås, som mente erfarne journalister med lang livserfaring er hemmeligheten når NRK gjør det så bra som her.

Elin Raustøl fra Barne- og ungdomsavdelingen fortalte at avdelingen har vært svært bevisst på hva som er blitt sendt for barn i perioden. – Det er aldri farlig å snakke med barn om ting, bare man gjør det på riktig måte, sa hun. Blant annet ble katastrofen markert med lystenning i barne-TV. – Og vi hadde også Jonas Gahr Støre i studio. 1. januar la vi om og lagde et spesialprogram i barne-TV. Når det gjelder nyhetsprogram for barn, er dette noe vi svært gjerne skulle gjort, sa Raustøl.

– Vi har mye å være stolte av, ingen andre har den oppgaven vi har når det gjelder barn, sa John G. Bernander. Kjellaug Nakkim var enig. – Det var bra at man lot barne-TV gå som vanlig, og at man dessuten sendte programmet om Prøysen osv. Det var faktisk et pusterom for seerne. Av og til savnet jeg bedre informasjon om når ekstrasendingene skulle begynne, og jeg stusser litt på prosentfordelingen 40/60 – sånn oppfattet jeg det ikke. Det var veldig mange "norske" saker, jeg savnet mer oversikt over hele katastrofen, men dette ble bedre etterhvert, sa Nakkim. – På pressekonferansen 3. januar fikk folk virkelig se hvor kritiske journalistene er. Man fikk rett og slett sympati med dem som måtte svare for seg.

– 40/60-fordelingen gjelder toppoppslagene, svarte Gro Holm, som mente at listene over savnede burde vært offentliggjort tidligere. Hanne-Grete Brommeland Larsen fulgte opp: – Jeg stusset også på 40/60-fordelingen. Mitt inntrykk var at det ble mye norsk. Men det er jo også riktig å fokusere på det nære, sa hun. – Det er flott at man skjermes barne-TV, men man kunne kanskje hatt en nyhetsticker liggende ute på skjermen? For øvrig er det et tankekors at alle andre nyheter kom helt i bakgrunnen; den viktige fredsavtalen i Sudan, for eksempel. Når det gjelder tallene på savnede, lurer jeg på om NRK kanskje hang seg for mye på myndighetenes tall. Kunne dere drevet med mer oppsøkende journalistikk for å sjekke disse tallene?

– Jeg opplevde heller ikke 40/60, sa Long Litt Woon, som mente at de pårørende i større grad burde vært beskyttet mot seg selv.

– 11. september 2001 gjorde noe med verden. Hva gjør 26. desember 2004 med oss? spurte Randi Karlstrøm. – Hva når kameraene slukkes? Jeg vil se mer om de lokale heltene også etter at det verste har lagt seg, sa hun.

Også Paul Leer-Salvesen roste NRK for dekningen. – Jeg er stolt av NRK, spesielt fordi dere klarte å få på plass så mange team rundt omkring. Det jeg savner, er litt mer fokus på hva forskjellene i velstand gjør med konsekvensene av katastrofen. Fattige i Indonesia kommer dårligere ut enn de mer velstående i f.eks. Thailand, og dette skulle jeg gjerne hørt mer om, sa Leer-Salvesen.

Kjellbjørg Lunde var også opptatt av "etterpå"-perspektivet. – Jeg synes for øvrig at dere balanserte godt mellom norsk og internasjonal vinkling. Spesielt bra var reportasjene om de lokale ressursene, som jo var bedre enn vi kanskje trodde. Når det gjelder barn og unge, er det viktig å formidle at livet går videre, mente Lunde.

–Jeg fulgte kun med på radio, og det var veldig verdifullt å få katastrofen formidlet kun via lyd, sa Nancy Porsanger. – Jeg takker for radiodekningen, radio er et viktig medium selv om TV blir sterkere og sterkere. Det er imponerende å klare og formidle noe så sterkt bare ved ord.

– Det ble gjort mye godt journalistisk arbeid i forbindelse med katastrofen, og det var betryggende. Reporterne gjorde inntrykk på meg, sa Asta Brimi.

– Jeg har forståelse for at beslutningene ble som de ble, selv om dere sier at noe kunne vært gjort bedre. Men jeg savnet det sindige perspektivet til tider, spesielt i forhold til savnet-listene, sa John Arne Balto. – Jeg synes man overkommuniserte at dette var dårlige lister, mens man underkommuniserte at dette kunne være en god måte å få orden på listene på. Jeg synes også man overkommuniserte at det norske apparatet ikke var forhåndskalibrert. Han som raste mot ambassaden burde kanskje fått spørsmålet om hvorfor han forventet at de skulle ta kontakt med ham og ikke omvendt. Men alt i alt var dette et enestående arbeid fra NRK, sa Balto.

– Noe av grunnen til den gode dekningen er at vi føler ansvar for å være den viktigste nyhetsformidleren. Når det gjelder listene, var vi på hugget i forhold til UD, og ba om å få offentliggjøre listene tidligere slik at vi kunne bidra til å få oppklart hvem som var reelt savnet og ikke. I Finland gjorde de dette med strot hell, sa John G. Bernander. – Vi var forberedt på å lese opp navn for navn. Men det hadde vært en ynkelig presse hvis vi ikke skulle formidlet listerettet, sa Bernander, og fortsatte: – Det var dessuten en viss spenning mellom Stasministerens kontor og NRK. Bjørn Hansen siterte statsministeren på at det var 1000 norske omkomne. Hansen innrømmet senere i Redaksjon EN at han burde sagt "kan være" 1000 norske omkomne. Dette har vi også beklaget overfor SMK, sa han. – De som vurderte sendeskjemaene, er skjulte helter. Dette er uhyre viktig, sa kringkastingssjefen, som også kunne love flere direktesendte pressekonferanser i framtida.

– Når det gjelder fokus på barna som ble rammet, er det en enorm kontrast mellom norske og svenske medier. I Sverige ble barna eksponert på en måte som er utenkelig i Norge, sa Per Edgar Kokkvold. – Vær varsom-plakaten sier at vi skal ta hensyn til barna – uansett hva foreldrene måtte mene. Gro Holm fulgte opp: – Når det gjelder pårørende i affekt, er det viktig at journalistene vet hva man bruker slike utsagn til – som uttrykk for hva som faktisk skjer, eller som uttrykk for følelser der og da. Vi har en forpliktelse til å formidle stemningen. Holm understreket også at forholdet mellom kilder og journalister, f.eks. under en pressekonferanse, ikke alltid er en vakker vals. – Framover vil vi strømlinje internkommunikasjonen, og ruste opp utstyret slik at vi er enda bedre forberedt når vi må rykke ut neste gang. Vi vil også vurdere å sende folk tilbake til Indonesia og Thailand for å følge opp katastrofenyhetene, sa Gro Holm – Konklusjonen er at vi ikke kan dekke hver eneste kiste, men vi kan gjøre opp en slags sluttstatus, og vi kan dekke at turistene kommer tilbake.

Når det gjelder svakheter i dekningen av andre nyheter i perioden, mente Gunnar Myklebust at det hadde vært en slag unntakstilstand under katastrofen. – Alle ble satt på tsunami-saken. En av sakene som hadde fortjent bedre dekning, var Sudan-saken. Men selv Afrika-korrespondenten reiste til Asia. Vi skulle brukt mer tid på Sudan, sa Myklebust. – Sporten hadde vi også diskusjoner om, og den ble tonet ned utover i uka da vi innså omfanget av katastrofen. – Var det riktig å sende alle til området? Burde ikke f.eks. Tomm Kristiansen blitt igjen i Afrika? spurte Hanne-Grete Brommeland Larsen. – Vi hadde for få mennesker, rett og slett, svarte Gunnar Myklebust.

Kringkastingssjefen informerer

- Jeg vil presentere en større pakke på neste møte, med status for året som gikk
- Det var mye presse rundt Et Norge i krig før jul, og jeg innrømmer at programmet var dristig. Det er jo også en av omdømmeverdiene våre. Men programmet ble for dystert og mørkt, og radiodirektøren valgte å avbestille det. Dette var jeg enig i. Det ble gjort et stort nummer av at dette skulle være sensur, noe det naturligvis ikke var. Dette var resultat av en redaksjonell vurdering.
- Vi har også hatt litt presse rundt NRK Finnmark, hvor redaksjonssjefen sa opp i forståelse med distriktsredaktør Hans -Tore Bjerkaas. Grunnen var store problemer med hans lederstil. Utover det er dette nå en sak mellom ham og Dagbladet.

Kringkasterdirektøren orienterer

– Radiosjef Nils Heldal har sluttet, for tiden gjør han et utredningsarbeid for oss i forbindelse med programarkivet. P2-sjef Kari Storsletten slutter også, og vi er lei oss for begge. Men vi er ferdig med å slikke sårene og vil benytte sjansen med to stoler ledig til å gjøre noe med organiseringen av radioledelsen.

– Hvorfor har man byttet ut WOK med Radioselskapet? spurte Kjellbjørg Lunde. – Det var behov for fornyelse, behov for et mer dyptpløyende program med et mer våkent øye for flerkulturell journalistikk, svarte Kari Werner Øfsti. – Jeg har stor tro på programmet, sa Øfsti, som også kunne love nye formiddagssendinger på P1 fra 1. februar.

Long Litt Woon mente det er synd at gode folk slutter, og stilte spørsmålet om hvorfor Nils Heldal valgte å trekke seg. – Han er skrudd sammen sånn, svarte Kari Werner Øfsti. – Han satte seg noen mål som han har nådd, og han så derfor ikke de store utfordringene framover. Dessuten har han bodd borte fra familien i 3-4 år, og den slitasten er en av årsakene. – Nils kommuniserte fem mål, og etter 3 1/2 år hadde han oppfylt alle, supplerte John G. Bernander.

– Jeg blir bekymret hvis det er den nye stilen – at man slutter når man når målene sine, sa Paul Leer-Salvesen.

Svein Brurås ønsket å sette fingeren på distriktssendingene. – DK-sendingene på radio er det svakeste punkt i NRK. Det er for mye sendetid i forhold til ressursene, og det fører til uttværing. Det bekymrer meg litt, sa han. – Dette varierer nok, men i de sammenslåtte distriktssendingene har sendingen ihvertfall fått mer innhold, svarte Kari Werner Øfsti. – Er dette en reaksjon på de mange lokalradioene som etterhvert har fått mediehus i ryggen? spurte Kjellaug Nakkim.

John G. Bernander foreslo at distriktssendingene tas opp som eget tema på et senere møte i Kringkastingsrådet. Da bør også lederne for distriktsprogramrådene være til stede.

03.03.05
Vetle Daler